

Wychowanie dziecka do samodzielności

Drogi Rodzicu, czy zdarzyło Ci się oglądać łyżwiarstwo figurowe? A czy po takiej kilkukrotnej obserwacji potrafisz skoczyć „Salchow”? Zapamiętaj, że Twoje dziecko również musi nabyć umiejętności poprzez ciągłą potrzebę wsparcia zachęty i ćwiczenie umiejętności a nie ciągłego wyręczania.

Samodzielność, czyli gotowość do podejmowania zadań opartych na osobistej aktywności, której źródłem jest wola działania i akceptacja celu, jest naturalną, rozwojową potrzebą dziecka. Od swoich narodzin pokonuje ono dość trudną drogę, przechodząc stopniowo od całkowitej zależności od świata zewnętrznego w okresie niemowlęctwa, do dojrzałości i niezależności. To, czy jako Rodzicie i opiekunowie ułatwimy mu tę podróż, zależy tylko od naszej postawy.

W okresie dzieciństwa każdy człowiek nabywa olbrzymią ilość kompetencji, gromadzi doświadczenia, zdobywa wiedzę potrzebną mu w kolejnych latach życia. Pierwszymi obszarami, w których dziecko może rozwijać swoją samodzielność, są zabawa i samoobsługa.

Rodzice bardzo często wyręczają swoje dzieci w samoobsłudze

- z lęku o jego bezpieczeństwo,
- ponieważ uważają, że jest to dla niego za trudne,
- z powodu braku czasu na podejmowanie (często nieudanych) prób,
- z obawy, że coś zepsuje,
- z przekonania, że dorosły zrobi to lepiej i dokładniej,

- w ocenie rodzica dziecko wciąż jest niezaradne i wymaga pomocy.

Ograniczenie samodzielności fizycznej dziecka może skutkować brakiem pewności siebie, obniżeniem poczucia własnej wartości, poczuciem ciągłej zależności, co w konsekwencji przekłada się na problemy w adaptacji do nowych warunków, problemy w kontaktach z rówieśnikami, duże kłopoty w codziennym funkcjonowaniu bez opieki rodziców, zahamowanie odwagi i ciekawości poznawczej. Dlatego tak ważne jest wypuszczenie dzieci spod troskliwych skrzydeł rodzica. Jednak należy mieć na uwadze, że nauka samodzielności:

1. **jest możliwa tylko w praktyce:** małe dzieci uczą się poprzez naśladowanie, dlatego wyjaśnienie dziecku, jak wykonać daną czynność jest niewystarczające.
2. **trwa długo i nie jest łatwa :** chodzi o prawidłowe wykonywanie czynności, a także kształtowanie odpowiednich nawyków (np. mycie zębów).
3. **wymaga poświęceń:** dlatego początkowo należy nastawić się na bałagan i zamieszanie.
4. **wymaga działania w praktyce:** dostrzeżenie prawdziwego efektu swoich działań nie jest możliwe, gdy zastąpimy wszystkie przedmioty codziennego użytku zabawkami.
5. **może odbywać się tylko w obecności życzliwych osób:** dzieci chętniej podejmą nowe wyzwania widząc aprobatę i radość dorosłego ze swoich sukcesów.
6. **musi być bezpieczna :** należy jasno wytyczyć granice.

7. **jest możliwa tylko wtedy, gdy uwzględnia się popełnianie błędów** : nie strofujmy dzieci, zamiast tego wyjaśnijmy, jak uporać się z problemem. Niektóre czynności są trudne i niekiedy trzeba czekać wiele dni, aby zostały wykonane prawidłowo.
8. **wymaga dostosowania otoczenia do potrzeb i możliwości dziecka** (np. dostawienie stołka odpowiedniej wysokości).

Samodzielne wykonywanie różnych czynności rozwija koncentrację, kształtuje również podzielność i wybiórczość uwagi, sprzyja zapamiętywaniu. Dziecko, poznając efekty własnej aktywności, jest konfrontowane ze swoimi możliwościami, czerpie satysfakcję ze swoich działań. Staje się również twórcze i odważne. Ma poczucie sprawstwa oraz odpowiedzialności na własne działania.

Pamiętajmy, że „trening czyni mistrza”, a doświadczanie jest najlepszą formą nauki. Dlatego przygotuj ściereczki, zmiotkę oraz dużo cierpliwości i pozwól swojemu dziecku zakładać buciki, zapinać guziki, nalewać wodę do szklanki i lepić z Tobą pierogi.

Jak więc wspierać samodzielność dziecka?

- Okazuj szacunek dla dziecięcych zmagania;
- Pozwalaj dziecku na ćwiczenie nowych umiejętności (na miarę jego potrzeb i możliwości);
- Staraj się chronić dziecko, ale pozwól również doświadczyć niepowodzenia;
- Zachęcaj do podejmowania prób;

- Nie odbieraj nadziei, wspieraj w sytuacji porażek i ucz aktywnego ich pokonywania;
- Przekonuj, że jesteś dumny z jego pracy i wysiłku;
- Nie uzależniaj dziecka od siebie, ono ma prawo do autonomii;
- Okazuj cierpliwość dla podejmowanych przez dziecko prób;
- Nigdy nie wyręczaj dziecka, jeśli dana czynność leży w zakresie jego możliwości!

opracowała

Małgorzata Kasperek

Literatura:

- Mazlish E, Faber A. *Jak mówić, żeby dzieci nas słuchały. Jak słuchać, żeby dzieci do nas mówiły*. Poznań 2002 Wydawnictwo Media, Rodzina.
- Mikler-Chwastek A. *Samodzielność małych dzieci* [w:] Wychowanie w Przedszkolu nr 9, październik 2012.
- Szczepkowska-Szczeńiak K., Uniszewska K., Pielaszek L., Suchocka M. *Doradca nauczyciela sześciolatków Zeszyt 3: Osiąganie samodzielności* materiały metodyczne dla nauczycieli opracowane w wyniku projektu "Badanie gotowości szkolnej sześciolatków" zrealizowanego w Centrum Metodycznym Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego Warszawa : Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej 2006.